

Kashrus and Animal Cruelty

Kashrus of Foie Gras & Veal

Show# 144 | November 18th 2017

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף יח עמוד א

רב חייא בר אבין א"ר יוחנן: עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה, דכתיב: כי ירושה לעשו נתתי את הר שער. ודלמא ישראל מומר שאני.

רמב"ן פרשת אמור (כד, יז)

והצרפתים אומרים כי טעם הגרות מפני שהיה קודם מתן תורה, והיה משפטו לילך אחר הזכר ממה שאמרו (יבמות עח ב) באומות הלך אחר הזכר, וכאשר נולד זה לא מלו אותו כי מצרי היה בדינו, אבל כשגדל נתגייר לדעתו ונמול. ואין דעתי כך, כי מעת שבא אברהם בברית היו ישראל ובגוים לא יתחשבו, וכמו שאמר בעשו (קידושין יח א) ודילמא ישראל מומר שאני. וק"ו הדבר, אם לאחר מתן תורה שהכתיב הבא על בת אברהם מחייבי לאוין ואין לו בה קידושין היא מקוה טהורה לאומות להכשיר את ולדה להיות כמוה, לא כל שכן קודם התורה שתהא מטהרת ולדה להיות כמוה לחייבו במילה כזרעו של אברהם ויהיה מכלל בני ישראל:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף פט עמוד ב

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך. לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבוננו של עולם - ימחו על קדושת שמך. אמר: אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עלייהו. אמר ליה: בניך חטאו. - אמר לפניו: רבוננו של עולם, ימחו על קדושת שמך. - אמר: לא בסבי טעמא, ולא בדרדקי עצה. אמר לו ליצחק: בניך חטאו לי. - אמר לפניו: רבוננו של עולם, בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך? ועוד, כמה חטאו? כמה שנותיו של אדם - שבעים שנה. דל עשרין דלא ענשת עלייהו - פשו להו חמשין. דל עשרין וחמשה דלילותא - פשו להו עשרין וחמשה. דל תרתי סרי ופלגא, דצלויי ומיכל ודבית הכסא - פשו להו תרתי סרי ופלגא. אם אתה סובל את כולם - מוטב, ואם לאו - פלגא עלי ופלגא עליך. ואם תמצא לומר כולם עלי - הא קריבית נפשי קמך. פתחו ואמרו: (כי) אתה אבינו. אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי - קלסו להקדוש ברוך הוא, ומחוי להו יצחק הקדוש ברוך הוא בעינייהו.

הכל סולת נקיה, ויתכן שישכיל ויבין האדם מדבריו לפי מה שהיה מופלג בחכמה, וכמו כן אבונצר בן אל צאוג חבוריו נכוחים למבין, וספרי אריסטוס הם עקרים לכל אלו החבורים ולא יובנו אלא עם הפירוש שהם אלכסנדר או טמסטיאוס או אבן רש"ד, ודברי אפלטון רבו הם עמוקות ומשלים ודעת אריסטוס תלמידו הוא דעת האדם ושיספיקו על כל מה שחובר לפניו מלבד שנשפע עליהם השפע אלהי עד ששיגו אל מעלות הנבואה, וספרי עלי אבן סנה אעפ"י שיש בהם עיון טוב אינם כספרי אבונצר אבל מועילים וראוי להתבונן בהם, אמנם ספר התפוח וספר בית הזהב שיחסום לאריסטוס ואינם לו וכן ספר אל רזי וספר יצחק הישראלי כלם הבלים ואין בהם תועלת כי לא היו אלא רופאים, וכן ספרי כו', כל אלה הם פילוסופיא קדומה אין ראוי לאבד זמן עליהם, אמנם ספר העולם קטן שחבר ר' יוסף הצדיק לא ראיתיו אבל אני ידעתי את האיש ואת שיחו והכרתי ערך מעלתו ומעלת ספרו כו', שלשלת הקבלה, וע"ש דף מ"ד ב' ז"ל, אני הרמב"ם ח' תשרי כו':

כתב בשלשלת הקבלה דף מ"ה סוף ע"ב, ראיתי בקונטרס ישן כי ר' מיימון אביו לא היה רוצה לקחת אשה, ויהי כמו בחצי ימיו בא לו בחלום איש אחד וצוה לו שיקח לאשה בת קצב פלוני שהיה דר בעיר אחת קרובה לקורדובה, והיה מהתל מזה החלום וירא לו זה החלום פעמים רבות עד שלקחה, ותהר לו ותלד לו את הרמב"ם ותקש בלדתה ותמת, ואח"כ לקח אשה אחרת ויהי לו בנים ממנה, וזה

הרמב"ם היה קשה ההבנה מאד שמעט רצון היה לו בלמוד ואביו היה מכהו עד כי נואש ממנו וקראו בן הקצב ויגרשהו מביתו, והרמב"ם הלך לו לבית הכנסת ויישן וייקץ ומצא עצמו נהפך לאיש אחר, וברח מפני אביו וילך אל עיר שהיה שם הרב ר' יוסף אבן מיגאש והתחיל ללמוד ממנו והפליג להתחכם, אחרי ימים רבים שב אל קורדובה ולא הלך לבית אביו וביום השבת התחיל לדרוש ברבים דברים נוראים, ואחר הדרשה קמו אביו ואחיו וישקוהו ויקבלוהו בסבר פנים (שלשלת הקבלה). והרמב"ם פירוש המשנה כתבו ערבי, וחבור הי"ד בלשון קודש צח מאד, וספר המצות בלשון ערבי, וספר המורה עשה כשהיה בן חמשים לתלמידו החשוב ר' יוסף בן עכנין, ואגרת תחיית המתים כתב חמש שנים אח"כ, ושאלו ממנו שיעתיק המורה ללשון הקודש והשיב שלא יכול אבל סומך על תלמידו המובהק רבי שמואל אבן תבון, אבל העתקת רבי יהודה אלחריזי אינה ראויה. וכבר ידעת מה שאירע לספר המורה והמדע ששרפו אותם, ומה שכתב רמב"ן לחכמי פרעבינסיא ורד"ק לחכמי לונלי. ועשה פירוש על שלשה סדרים מהגמרא, ועשה פרקי משה (ואגרת הרמב"ם שכתב תשובה להשואלים, וצוואה לבנו במוסר, ואגרת בענין מזלות, ואגרת תימן חזיון אמונה, דרשות הרמב"ם, ספר הנפש, פירוש על התורה - מובא בכנסת הגדולה⁽¹⁾). ועלה ארון אלהים הרמב"ם תתקס"ה, והסימן ° בכ"י ° אב"ל משה, שלשלת הקבלה, (ובמאור עינים סוף פכ"ה, נפטר במצרים יום שני

(לו) ולהד"מ, רק הוא טעות דפוס בכנסת הגדולה וצ"ל באור הרמב"ן... והרמב"ם לא מצינו מי שכתב שחיבר באור פירוש התורה (שם הגדולים להחיד"א).

אוצר לימוד זכות מרגליות רמג

"ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" (פרשת תולדות). הצדיק רבי מאיר מפרמישלאן אמר פעם באזני חסידיו: – למורי ורבי רבי חיים מצרנוביץ בעל "באר מים חיים" היה בן שלא הלך בדרך הישר. אולם רבי חיים לא הרחיק בן זה ודאג לכל צרכיו, כפי שנהג בשאר ילדיו. וכך היה אומר רבי חיים: "רבונו של עולם, יהי רצון שתנהג בבניך במידת הרחמים כפי שאני נוהג בבני, אף לי בן שסר מדרך הישר ובכל זאת אני מרחם עליו ומספק לו את כל צרכיו".

ורבי מאיר מפרמישלאן המשיך ואמר: "יצחק אבינו צפה ברוח הקודש שלעתיד לבוא יפנה אליו הקב"ה בטענה קשה "בניך חטאו לי" כמבואר בגמרא (שבת פ"ט) והוא יצטרך ללמד זכות עליהם. משום כך הקדים יצחק אבינו תרופה למכה, ככתוב "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו", יצחק רכש אהבה לעשו הרשע, כדי שבאחרית הימים תהיה בפיו טענה ראויה לקב"ה – הנה גם אני אהבתי את בני אף-על-פי שהיה זה עשו הרשע...

עו ליקוטי תולדות הרי"מ

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו' (כו טו). הנה באמת לא היה יעקב צריך לברכת יצחק, כי הוא היה ראוי מעצמו. אך רבקה ראתה שיהיו בני ישראל בגלות ואז ילבישו את בגדי עשו ח"ו, ואז צריכים לברכת יצחק. לט

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פה עמוד א

איקלע רבי לאתריה דראבר"ש, אמר להם יש לו בן לאותו צדיק אמרו לו: יש לו בן, וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה. אתייה, אסמכיה ברבי, ואשלמיה לר"ש בן איסי בן לקוניא אחות דאמיה. כל יומא הוה אמר לקרייתי אנא איזיל. אמר ליה: חכים עבדו יתך, וגולתא דדהבא פרסו עלך, ורבי קרו לך, ואת אמרת לקרייתי אנא איזיל? אמר ליה: מומי! עזובה דא. כי גדל אתא יתיב במתיבתא דרבי, שמעיה לקליה, אמר הא קלא דמי לקליה דרבי אלעזר ברבי שמעון. אמרו ליה: בריה הוא. קרי עליה פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם. פרי צדיק עץ חיים זה רבי יוסי ברבי אלעזר ברבי שמעון, ולקח נפשות חכם זה ר"ש בן איסי בן לקוניא וכו'. איקלע רבי לאתריה דרבי טרפון, אמר להו: יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו אמרו לו: בן אין לו, בן בת יש לו, וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה. אתיוהו לקמיה, אמר ליה אי הדרת בך יהיבנא לך ברתאי, הדר ביה.

יו"ד סימן לג סעיף ט

נמצא קוץ בוושט לארכו או לרחבו, ואינו תחוב בו, כשרה (אם אין עליו קורט דם מבחוץ (טור והגה"מ"י) ; אבל אם הוא תחוב בו, אסורה, אפילו אין שם קורט דם, דחיישינן שמא ניקב הוושט והבריא ונתרפא ואינו ניכר: הגה - ויש מכשירין אם אין קורט דם מבחוץ, דלא חיישינן שמא הבריא (הראב"ן והרא"ש והג"א בשם סה"ת). וכן נהגו להקל בעירנו באותן אווזות שמלעיטין לעשות מהן שומן, שיש תקנה בעיר לבדוק אחר נקיבת הוושט משום דשכיח יותר מסרכות הריאה, ונהגו להקל בישוב לו קוץ בוושט אם אינו נקוב משני צדדים או שאין קורט דם מבחוץ; ויש לדקדק בזה הרבה כי הוא אסור דאורייתא; ויותר היה טוב שלא לבדוק כלל ולסמוך ארובא, מלבדוק ולהקל במקום דאיכא ריעותא:

ט"ז יורה דעה סימן לג ס"ק יח

וכן נהגו להקל כו'. ביאור דבריו שבעירו היה מחמירין מצד א' ומקילין מצד א' דהיינו שע"פ הרוב אין ב' העורות נקובים במפולש אלא שלפעמים נמצא שהם נקובים ואף אם אינם נקובים מכל מקום הם נלקים מחמת ההלעטה וכל מה שהוא לקוי הוי כניקב וזה פשוט בכמה דוכתי וזה הוא מצוי אף על פי שאינו רוב מכל מקום מצוי והוי מיעוט דשכיח כמו בסירכות הריאה דהוה גם כן מיעוט המצוי ע"כ החמירו לבדוק אחר זה והקילו מצד א' דבנמצא שנקוב מצ"א אין חוששין שמא ניקב גם השני והבריא והיינו כיש מכשירין שזכר רמ"א וכתב רמ"א ע"ז שלפי דעתו אין לסמוך איש מכשירין כיון שהוא איסור דאורייתא ע"כ יותר טוב שלא לבדוק כלל ולסמוך על הרוב שזהו אליבא דכ"ע ממה שנקל במקום שיש ריעותא ולסמוך איש מכשירין כן הוא דעת רמ"א ומו"ח ז"ל האריך כאן ומסקנתו שלא להכשיר כלל מכח יש מכשירין ואוסר ההלעטה בעופות לגמרי מטעם זה. ולפי שכל המקומות נוהגין בהלעטה נלע"ד ללמוד זכות עליהם והוא מותר אליבא דכ"ע דלכאורה יש להקשות על בדיקה זאת דהא קיימא לן לעיל דאין בדיקה לושט בחוץ גם לענין נקב אלא נראה דהוא ע"פ דברי התוספות והרא"ש שהקשו ר"פ השוחט לרש"י דאין בדיקה לושט אף לנקב א"כ ניקב זה בלא זה גבי ושט היכא משכחת לה דניחוש שמא ניקב גם השני והבריא. ותירצו שאנו רואין שהנקב בא מחמת חולי ובחיצון לא ניכר שום חולי וכן פסק רמ"א סעיף ד' א"כ בהנהו אווזי שאנו מלעיטים כשבדקין אותם אנו רואים שכל הנקבים שיש בעור הפנימי הוא מחמת חולי לקות ההלעטה וכיון שאנו רואים שלא שלטה הלקותא בעור החיצון הוא מותר לכ"ע דלא נחלקו בניקב עור פנימי אלא בנקב בלא לקותא לפנינו משא"כ כשאנו רואין הלקותא ששלטה בפנימי ולא שלטה בחיצון א"כ למה ניחוש שמא ניקב והבריא כיון שהפנימי לא הבריא ע"כ ודאי היתר גמור יש כאן לכ"ע כשלא שלטה הלקותא בחיצון אלא דעדיין אף בשלטה הלקותא גם בחיצון במקצתו ג"כ אין איסור דהא דכתבו התוספות והרא"ש ובחיצון אין ניכר שום חולי אין רצונם שלא שלט אפי' במקצתו דניזיל בתר טעמא דמ"ש אם שלט בפנימי ולא שלט כלל בחיצון דאמרין במה ששלטה המכה שלטה ובמאי דלא שלטה לא שלטה ה"נ בחיצון גופיה נמי לא שלטה המכה אלא במקצתו ומקצתו נשארה על בוריה ואין כאן טריפות עד שתנקב כולה דכל מה שנראה שאין בו חולי אין כאן חשש אלא כוונת התוס' שבחיצון שתטרף על ידו אין ניכר שום חולי דהיינו בכולו דאילו היה בו בכולו רושם חולי היינו חוששים שמא כבר ניקב מ"ה נלע"ד דכל שהמכה של הלעטה שלטה במקצת החיצון

אין כאן איסור אפילו אם שלטה ברובו לא הוה ככולו כדאיתא גבי קורקבן בסימן מ"ט דקי"ל להתיר אפי' בנשאר מעט מעור החיצון ה"נ גבי ושט יש להתיר אפי' לא נשאר רק המיעוט ממנו לפי ראות עיני המורה שבאותו מיעוט לא שלט כלל החולי א"כ שפיר יש ידים ורגלים למנהגן של ישראל וחלילה לומר שכולם נכשלים באיסור דאורייתא ומ"מ כל ירא שמים יזהיר לבני ביתו שילעיטו האווזות בנחת ובדברים קטנים שלא יבואו לשום ספק כנלע"ד:

ב"ח יורה דעה סימן לג

על כן נראה דאין להקל כלל ואף בקראקא נהגנו עכשיו לפסוק דחוששין שמא הבריא בישב לו שבולת שועל וכיוצא בו מה שנוקב דטרפה וכל שכן לאותן שמלעיטין האווזות בלחם שעורים יבש בתנור ועגולות כענבה דשכיח הוא שעור הפנימי של ושט נתקלקל ונעשה בו כמין חטטין על ידי שדוחקין הלחמין העגולים היבשים זה אחר זה ונוקב דאיכא למימר אילו היו הלחמין הללו תחובים לפנינו בושט היה ניכר שניקב משני צדדין כי היכי דאמרינן בניכר שהנקב בא ע"י קוץ ולא ישב לו קוץ בפנינו דאפילו לעולא חוששין שמא הבריא וטרפה כדפרישית והמורה כד יישר חיליה לבטל הלעטה זו מקרב בני ישראל ולהחרים על זה שלא ילעיטו האווזות ולא יבואו להקל באיסור דאורייתא תבא עליו ברכה כי רבים מקילין לעצמן ולא יבואו להראות הריעותא לפני המורה ונכשלים באיסור תורה וחללים רבים יפילו הבורה:

שו"ת דברי חיים יורה דעה חלק ב סימן לט

שאלה פה בעירנו נהגו קצת איסור באווזות המפוטמות אפילו ע"י בדיקת הוושטין והאווזות שאינן מפוטמות אכלו תמיד בלא בדיקת הוושטין עוד משנים קדמוניות מימי הרב הגאון הקדוש מה"ר משה טייטלבוים האב"ד דפה זי"ע וקצת אכלו אווזות מפוטמות ע"י בדיקה אחר כך ועתה הורה הרב האב"ד שיבדקו גם הוושטין מהאינם מפוטמות ולא יאכלו שום אווז בלא בדיקת הושט ואיזה אווזות אינם מפוטמות נטרפו בבדיקה וישאלו החסידים ואנשי מעשה אם יחוש להוראת הרב שלא לאכול שום אווז בלא בדיקה או שיוכלו לאכול גם מפוטמות בבדיקה:

תשובה מכתבם הגיעני והנה ידידי ידוע זאת שאין עצה ותבונה נגד ה' ואין שום דבר עומד בפני מצות תורה הקדושה ולכן נחקור נא על פי דין אם צריכין בדיקה הוושטין מאווזות שאינם מפוטמות הנה לא שמענו בכל תפוצות ישראל מזה אך אם אולי במקומכם שכיחי נקובי הושט אם הוא מיעוט המצוי צריכי בדיקה ואם אינו מיעוט המצוי אינה צריכה בדיקה דבכל הח"י טריפות אזלינן בתר רוב ולכן על הדיינים לעיין בזה אם מצוי נקובי הושט צריכים בדיקה:

אך עם כל זה בודאי אפילו לאחר בדיקה אסור לאכול ממפוטמים ביד כי יש בזה הרבה לחוש כמבואר ברמ"א [סי' ל"ג סעיף ט'] וט"ז [שם ס"ק י"ח] ז"ל ולפענ"ד נראה שלא מהני היתר לזה ואוליפז שנהגו איסור לא על פי טעות רק שאחזו כדברי האוסרים בוודאי אסור להתיר להם. ומה זה מה שנקרה שנתוודע ששכיח בלא הלעטה נקובים בזה המה בודקים לחומרא מדרבנן דאפילו טריפות הריאה רק מדרבנן אבל המפוטמים אסורים להנהג

איסור ולא מהני התרה בלתי הוצעת השאלה לפני גדול הדור דרך הקבלה שקבלו עליהם ואופן הנהגתם אז יורו להם הגדולים אם יוכלו להתיר הלזו ואם יקלו לאכול מהמפוטמים בלא שאלה מגדולי הדור המה עוברי נדר:

ומה שכתבתם שבני בליעל מחרפים אתכם לא ידעתי מה הוא החרפה לכם לו ישכילו יבינו שאדרבא מחמת שאתם נזהרים מאיסורים ומלאכול מפוטמים השי"ת שומר אתכם ולא יאונה לכם מכשול וכאשר התחיל זה הריעותא להיות נקרה מקרה מן השמים שיתוודע לכם כי רגלי חסידיו ישמור:

והנה פה בקהלתינו אשר אין מפטמים כלל וזה לא כביר יצא קול שהערלים כולם מפטמים ויש חשש על הושט והנה לא ידוע הדבר בבירור ולא ניכר שום היכר מפטומה כאשר יאמרו הבקיאים עם כל זה הושבנו בית דין ונגמר בינינו להכריז על כל הושטים שיבדקו ואפילו אותן שנתגדלו בביתי צויתי לבדוק משום לא פלוג אך עשיתי זאת על בחינת הדבר ונסיון על איזה שבועות כי אם יהי' מיעוט המצוי יצטרכו תמיד בדיקה ואם לא יהי' מיעוט המצוי סמכינן ארובא כמו בכל ח"י טריפות ולאחר התקנה הי' איזה ושטים טריפה אך ראינו כי המה מיעוטא דמיעוטא ולזה חזר הדבר לכמו שהי' שלא להצריך בדיקה ואתם ידידי עשו גם כן בדרך הזה כאשר כתבתי לכם:

ומה לכם לחרפת בני בליעל ובלא השכל הלא ידוע לכל העולם צדקת הרב הקדוש זלה"ה וגדולתו בתורה גם ידוע לכל החילוק בין הנקראים חסידים לבין המחרפים שאלו רצים ואלו רצים וכו' ומה יאמרו האפקורסים בלתי מאמינים הלא ידוע לנו שלא נאמנה אצלם שום מצוה ומה להם ולנו לבנות בית ה' במצות ואל יאמרו ח"ו כי אני מחרף את אשר לא ידעתי כי זאת אומר בטח מי שהוא בעל אמונה בדת הישראלי וירא ה' לא יבוא לחרף למי שמחמיר באיזה דבר חומרא ומסתמא אפילו פשוטי והמוני עם לא יבזו אתכם מחמת שנהגתם חומרא ורק נמצא איזה אפיקורס על אלו אנו מתפללים בכל יום ולמלשינים אפילו באינם ידועים ושלום לכם דברי ידידם דורש שלום תורתם בלב ונפש חפיצה. יום ב' ח' אדר שני תבר"ך:

שו"ת ציץ אליעזר חלק יא סימן מט

באיסור הלעטת אווזים

ב"ה, כ"ה אייר תשל"ב. ירושלים עיה"ק תובב"א. לכבוד הרה"ח הרב ר' בונם יואל טויסיג שליט"א בהמשך למכתבי אליו לפני כשבועיים (עיין לעיל סי' מ"ו) הנני מוצא לחובה להעיר לו עוד הערה חשובה על הספר בית ישראל ח"ח שהו"ל זה עתה. וזוהי: -

לסי' צ"ח סעי' י"ט כותב וז"ל: סיפר אאמו"ר מאה"ג זצ"ל פעם אחת בא לפני שו"ב וביקש ללמוד אצלי הלכות טריפות הוושט. אמרתי לו הרי אין אוכלים בירושלים אווזות פטומות, וכן שמעתי ממרן הרי"צ דושינסקיא זצ"ל, ענה לי אותו שו"ב: הרני רוצה ללמוד הלכות אלו למקומות שמחוץ לירושלים וכו', עוד אמר אאמו"ר: כאשר הצעתי לפני בית הדין בירושלים לאסור אכילת אווזות פטומות והסתמכתי על דברי מרן זצ"ל, לא הסכימו לאסור במפורש, אלא כתבו: מאחר שאין בינינו רבנים הרבה שנתמחו בהלכות בדיקת הוושט ראוי להמנע מאכילת

אוזזות פטומות, ואמר לי רב אחד מאונגארין: אני נתמחיתי בהלכות הללו, ואין כל טעם לאסור אכילת אוזזות פטומות עכ"ל.

(א) והנה לפי דעתי כל הפרסום הזה בספר מהוה מכשול לרבים מכמה פנים, ואפתח במה שסיים ואומר: איך מעיז לפרסם מה שאמר לו רב אחד מאונגארין שהתמחה בהלכות הללו כי אין כל טעם לאסור אכילת אוזזות פטומות. בזמן שכל מי שיש לו גישה לספרי השו"ת וההוראה יודע שאמות הסיפים של ספרות קדושה זאת נעו מקולות המיימינים והמשמאילים בשאלה חמורה זאת וצדיקים קדושי עליון ארזי לבנון אדירי התורה מדורות קודמים נעו זעו ורעדו מדי דברם מזה ובהרבה קהלות גדולות הוציאו חרמות שלא להלעיט. וראשונה הורה על כך לעשות בכזאת רבינו הב"ח ז"ל. ודיו אם נזכיר דברי הגאון הנודע ביהודה ז"ל בדרושי צל"ח דרוש ד' לש"ת =לשבת תשובה= אות ט"ו שמבטיח שכל הנמנע מהלעטה יזכה להני אוזזות דשמטין גדפיהו מרוב שומניהו, וכן דברי שו"ת שערי צדק (פאנעט) חיו"ד סי' מ"ג שעל אף צידודיו ליישב דברי הנוהגים להקל כותב כמתודה שאיננו רוצה להשיב עוד מזה אחרי שיודע כי בלא"ה יש בהם הרבה חששות ואשרי מי שלא אוכלם כי אפילו אין בהם שום שאלה אין לאכלם וכאשר נוהגין ברוב מקומות בזה"ע ע"ש. וכמו"כ הדברים החרפים שכותב בזה הבעל בני יששכר באגרא דכלא סו"פ וארא, הוא קורא ומכנה לאותן האנשים שמקילין לעצמן לאכול אוזזות הלעוטות בשם האנשים החטאים בנפשותם וממשיך ומפרט, דחוץ לזה שכבר צווחו קמאי דקמאי להחרים ע"ז, אבל דבר חדש אני רואה טריפות דאורייתא דבר שלא שיערו כת הקודמים דהנה דבר זה ברור שאוזזא הלעוטה אם לא ימהרו לשוחטה במשך ימי לעיטתה דהיינו ג' שבועות או יותר תמות כרגע ומאין יהיה זה, אבל ראיתי כי האוזזות האלו הכבד שלהם משונה ומתלבטת כולה וגם היא נתכת ע"י האור כשומן וגם מתגדלת שלא כטבע הנהוג בכבד וכו' והכבד המבשל מעמיסין עליו יתר על כחו לבשל הנה יחלש הכבד וימות כי יתבטל ממלאכתו לגמרי ויתהווה נימוקות הכבד וישוב ללובן כמו המת כי יתהפך הדם ללובן ע"כ ימות הבע"ח כי נימוק הכבד והיא טריפות גמורה ע"כ יעו"ש. ולא נעלם ממני מ"ש להשיב ע"ז בספר ילקוט הגרשוני על יו"ד, אבל אין בהם בכדי ארגיעה כיעו"ש. ויעוין מהאריכות דברים וחילוקי דעות הפוסקים בשאלה זאת ביו"ד סי' ל"ג סעי' ט' בב"ח ובט"ז וש"ך ובאה"ט ופ"ת ודר"ת ודע"ת ובקו"א ובבית לחם יהודה ותשובה מאהבה ותפארת יעקב ומק"מ בתבו"ש וכן בספר מטה ראובן (קליין) סי' נ"ד ע"ש, ועוד כהנה וכהנה, ואין ספור לדברים שנאמרו ונכתבו בזה. והוחמרה מצד הבעיה כשהתחילו לפטם באמצעות מכונה (יעוין עוד בשו"ת לבושי מרדכי מהדו"ג חיו"ד סימנים ג' נ"ה ומהדו"ד סי' ג' ק"ו, ושו"ת מהרש"ג ח"א חיו"ד סי' י"ג י"ד, וח"ב סי' קל"ז קס"ח עיין שם) ואיך איפוא יוכל להעיז רב אחד בזמנינו ולבוא ולמחות הכל במחי יד ולהכריז על עצמו כי הנהו הרואה והיודע שאין כל טעם לאסור אכילת אוזזות פטומות? ובטרוניא אני בא גם על כבו' איך שמדפיס דבר כזה ברבים, ועוד בלי הערת שולים כל שהוא.

(ב) הא חדא. ושנית, לא היה צריך להדפיס מה שלא הסכימו לאסור בכאן במפורש, דזה משאיר מקום לטעות, כי צדק מה שמר אביו ז"ל שמע מהגרי"צ דושינסקי ז"ל שבירושלים אין אוכלים אוזזות פטומות. וכמו"כ לא היה צריך להמשיך לספר מה שאותו השו"ב אמר לו שרוצה ללמוד הלכות אלו למקומות שמחוץ לירושלים, כאילו

שבשאר הערים פשוט המנהג להלעיט. כי המנהג שלא לאכול אווזות פטומות הוא כן בכל אה"ק, וכפי שמצינו שכבר העיד על זה מרא דאתרא ומרא דהוראה הגאון הגרצ"פ פרנק ז"ל בשו"ת הר צבי חיו"ד סי' כ"ו דבאה"ק לא נהגו לפטם עופות, ועל כן כותב לשואל שם דאם יש בידו לבטל הפיטום הזה דבר גדול יעשה עין שם, ור"ל, דמה שחידשו במקום השואל ע"י אינם בני תורה לפטם הוא שלא ברצון חכמים ונגד המנהג הנכון.

ויפה מה שהשיב בזה בספר שו"ת הלל אומר חיו"ד סי' ק"ד, דבמקומות שנהגו באיסור וההולך ממקום שנהגו וכו' עליו להתנהג כפי חומרי המקום הזה ואין נפ"מ אם ההולך הוא יר"ש או איש פשוט, ואין לחוש לאלו היוצאים לתרבות רעה אם לא יתירו להם וכו' ע"ש.

ובדומה למה שהשיב הספר הנ"ז וביתר פירוט והרחבה השיב בספר שו"ת צור יעקב סי' י' להראב"ד מזלאטשוב, וז"ל: אשר כתב לאשר מאז אין אוכלים בעירו העופות הנלעטים כאשר נהגו בארצנו, וזה מקרוב נפרץ הדבר להלעיט עופות וח"א רוצה להתיר מחשש שמא עי"ז כשלא ישחטו להם יבא לידי אכילת נבלות ח"ו, הנה לענ"ד הדבר פשוט שא"א להם להתיר אחר שבמדינתנו כבר הנהוג מאז שלא להלעיט העופות וכחומרת הב"ח ס"ס ל"ג ועוד גדולים העומדים בשיטתו ובפרט בעיר זלאטשוב אשר מאז הי' בתוכה גאונים וקדושים והנהיגו כן וכיון שכבר קבלו עליהם דעת האוסרין שלא לסמוך על הבדיקה כבר כתב בשו"ת ד"ח ח"ב סי' ל"ט דכיון שנהגו איסור וכו' אסור להתיר להם והדבר מבואר במג"א סי' תקנ"א וכו' ובשו"ת ח"ס יו"ד סי' ק"ז וכו', א"כ איך אפשר להתיר ח"ו אפי' אי היינו בקיאין בבדיקת הושט אחר שרבותינו הנהיגו וקבלו דעת האוסרים, ומ"ש לחוש שלא יבואו המתפרצים למכשול כבר אמרו חז"ל הלעיטהו וכו' עכ"פ מבואר דהיכי שיעבור פורץ הגדר במזיד אין אנו אחראין לתקנו, ומכ"ש בנ"ד שנקל לסמוך אבדיקותינו ולהלעיט האווזות נגד דעת רבותינו גאוני וקדושי קמאי שתקנו כן במדינתנו כדי לתקן הפורצים לא תהא כזאת בישראל וכו' ובפרט בענין זה שאם יתירו במקום א' יבוא חו"ש מכשול לכלל ישראל שיפרצו בענין זה ויבואו לחשש נבלות ויעברו תקנת רבותינו הקדמונים שכבר כתבתי דהוי נדר, לא יעלה על הדעת להקל בזה ח"ו מחשש המתפרצים וכו' ואקוה כי החכם המפקפק בזה יחזור מדעתו אם כי לא אדע מי הוא מסתמא הוא ת"ח וירא ד' ובודאי לא יעמוד על דעתו באיסורין חמורים כאלה להכשיל הרבים עיין שם ביתר אריכות.

ולפלא על הבעל צור יעקב שלא זכר להזכיר מה שדן בזה בשו"ת מהר"מ שיק חאו"ח סי' רמ"ט שנשאל על אודות בחורים שבביתם אינם אוכלים מאווזות הפטומות וכשנוסעים אל הישיבה או במקום אחר כיוצא בזה למה אין מוחין בידם במה שאוכלין שם שטאפשמאלטץ הא קיי"ל ההולך מקום /ממקום/ שנהגין איסור למקום שנהגין היתר ודעתו לחזור צריך לנהוג כמנהג שיצא משם, ואחרי אריכות דבריו בזה לא מצא להם היתר כי אם רק זאת לצדד לומר דבן הסמוך לשלחן אביו שאינו אוכל שטפשמאלץ לא מיקרי כלל כנדר וכו' עיין שם. ויעוין בשו"ת פרי תבואה סי' ט"ו עיין שם.

ועוד יעוין בשו"ת יגל יעקב (גאטטליעב, הנדמ"ח) חיו"ד סי' ט' שנשאל מהרב דמאנאד ע"ד אחד שדר שם ג' שנים והי' נהוג /נוהג/ שלא לאכול מאווזות פטומות, ושם במחנו קשה מאד להתנהג כן ויש לחוש שיכשילו אותו

אפי' בלי בדיקת וושט, אם יש מקום להתיר לו לאכול פטומות עפ"י התרת נדרים, ובדוחק צידד בדברי תשובתו להתיר לו באופן שלא יאכל רק מוושט שלא יהי' בו שום ריעותא של לקות ההלעטה שקורין גלאט, ושב להנדז גם ע"ז בהיות דאכתי איכא דעת הגה"ק מהרש"א שפירא זללה"ה בספרו אגרא דכלה שאוסר מטעם נימוק הכבד ומטעם כל שאין כמוהו ח"י, (ולדעתי כוון לזה גם השע"צ דלעיל אות א') אך ע"ז ויהי כמשיב דמ"מ רוב העולם אינם יודעים מזה ומסתמא א"צ לחוש שאבותיו נהגו כן מכח סברא זו, לכן כה"ג יש מקום להתיר בשעת הדחק עיין שם. הרי דכולי האי ואלו, ויעוין גם בשו"ת מנהק"מ סי' מ"ה יעו"ש.

(ג) וכפי שראינו לעיל מעיד הגאון בעל שערי צדק ז"ל שבזה"ז כבר נוהגים ברוב המקומות שלא לאכול המפוטמות, וכ"כ בהר צבי שם שגם בחו"ל בגלילותיו נזהרו מזה, ויעוין בערוך השלחן סעי' ל"ז שכותב דלדינא גם רבינו הרמ"א אינו סובר כמנהג עירו וכו' וח"ו להקל בזה וכן הסכימו גדולי אחרונים ומימי לא שמעתי במקומותינו שילעיטו אווזות וכו' וגם בעיר של רבינו הרמ"א כבר נתבטל המנהג הזה כמ"ש הב"ח ז"ל ע"ש. וכ"כ גם המקדש מעט בס"ק מ"א דבמדינות אלו קבלו על נפשם ועל זרעם שלא להלעיט ואין קונים מהחשוד ע"ז ע"ש. ועוד יעוין בחכמ"א כלל ט"ז סעי' ו' וספר מאורי אור על יו"ד שכותבין דישי למנוע המנהג שנהגו בקצת מקומות שמלעיטין אווזות לעשות מהן שומן ע"ש.

גם לרבות בגלילות אחינו הספרדים קיבלו עליהם הדבר באיסור חמור שלא להלעיט כאשר רואים להחיד"א ז"ל בספרו מחזיק ברכה יו"ד סי' ל"ג אות י' שמעתיק דברי הפנים מאירות דראוי להחרים לבטל מנהג זה של הלעטה דכמה רעות וספקי טרפיות מתהוים מזה וכו'. והחרה החזיק אחריו ולהנהיג בכזאת בספר מסגרת השלחן על יו"ד וכן בספר זבחי צדק אות מ"ח ומעיד שבעירו עיר בגדאד אין נוהגין להלעיט האווזות כלל ועיקר עיין שם.

לזאת אמינא ואייעץ לכבו' שימצא איזה דרך לתקן עות זה שיצא מתח"י בשגגה לפרסם דברים שלא היה מן הראוי כלל לפרסמם ושהמכשלה תחת ידם, והוא רחום יכפר. בכבוד ובברכה אליעזר יהודא וולדינברג

שו"ת ציץ אליעזר חלק יב סימן נב

(ב) ונוסף לכל האמרות ולכל הדברות שהבאתי בזה בספרי שם, אוסיף בהזדמנות זאת לציין מה שראיתי כעת עוד בספר שם משמעון עה"ת הנדמ"ח, שבתולדות המחבר (עמוד ס"ח) מעתיק מספרו של המחבר קול יהודה (אינו תח"י =תחת ידי=), איך שבשנת תרע"ג היתה אסיפת רבנים ואסרו האווזות ובר אווזות המפוטמים ע"י בדיקת הוושט, ואיך שלאחר מיכון /מיכון/ נתרבו הרבה אנשים מהדור החדש אשר אין רצונם לשמוע ולציית להאיסור ואוכלים בשאט נפש האווזות ובר אווזות המפוטמים בלי בדיקת הוושט, וחשב על כן באולי יש להתיר להם עכ"פ ע"י בדיקת הוושט, וזאת הלכה העלה שאין יכולים להתיר להם בהיות ובמדינה זו מדינת בוקאווינא אבותיהם ואבות אבותיהם נהגו בהם איסור אפילו ע"י בדיקת הוושט. והצטרפו להוראתו זו גאוני הזמן, הגאון בעל חבצלת השרון כותב לו שאין בידנו להתיר מה שאסרו אבות אבותינו ואין בי"ד יכול לבטל וכו' ואם נמצא

פורצי גדר בעוה"ר בעתים הללו אין להביט ע"ז שבלא"ה נמצאו הרבה אוכלי טריפות וכו' (עד כדי כך?), והצטרפו לאיסור גם הגאונים בעל קרן לדוד ובעל צור יעקב ז"ל, ועוד גדולים כיעו"ש.

ונוסף על מה שהבאתי בספרי שם מהבעל צור יעקב ממה שהשיב בזה באריכות בח"א מספרו סי' י', בא על כך בשניות בח"ב מספרו סי' ט"ו, בקוצר אמרים ובחריפות, וז"ל: ע"ד שאלתו אודות אווזות הנלעטים שיש רוצים להתיר ע"י בדיקת הושט נגד מנהג מדינתנו, וגם זה כמה שנים הי' אסיפות כל רבני המדינה ואסרו לבדוק, והרוצים להתיר טענתם יען שרבים נכשלים ואוכלים בלא בדיקה. כבר נשאלתי ע"ז בחורף העבר מק"ק זלאטשוב, וכתבתי משו"ת דברי חיים ח"ב סי' ל"ז דכיון שקבלנו דעת האוסרים עלינו אסור להתיר להם, ומשו"ת ח"ס סי' ק"ז בחיו"ד דאם קבלו דעת האוסר אף שידעו שיש מתירין הוי כנדר דאורייתא ואין להתיר. ואי משום דלא יתפרצו לאכול בלי בדיקה הבאתי ממשנה פ"ה דמע"ש דבכזה נאמר הלעיטהו כו', ומשו"ת חות יאיר סי' קמ"א דאין להשגיח בזה על שמא יצאו לתרבות רעה והארכתי בזה עכ"ל.

(ג) כן ראיתי הלום בעוד ב' ספרים שנדפסו מאחרוני הרבנים שמדברים בחריפות נגד ההלעטה. הא' בשו"ת מנחת הקומץ (מאבד"ק יאבלנאב) סי' מ"ה, וז"ל: עד"ש שיש בעירו איזה אנשים שמפטמין האווזות ורוצים שהשו"ב ישחוט אותם ומאיימים שאם לא ישחוט יהיו מוכרחים לשחוט ע"י השפחה א"י, והם חשודים ע"ז. הנה נודע שבמדינתנו גזרו כל הגדולים ובראשם זקני הב"ח ז"ל בחרם שלא לאכול העופות המפוטמים, ובמדינת הגר שהתירו לאכול עפ"י דעת הח"ס הוא רק ע"י בדיקת הושט, ובלא בדיקת הושט הוא איסור גמור וכו' ושמעתי שבעיר סטאנסלאב נהגו איזה שנים אחר המלחמה לשחוט ולבדוק הושט, ובשנה העברה גזרו הב"ד שלא לשחוט כלל ולא לסמוך על הבדיקה, ואיני יודע איך התירו מקודם נגד המנהג במדינתנו עפ"י הגדולים שלא לבדוק וכו' וכבר קיימו וקיבלו האיסור הזה במדינתנו, וכן המנהג תמיד, ועי' בשו"ת תורת יקותיאל במפתחות לסי' מ"ז בשם אדמו"ר הגה"ק מבעלזא זצ"ל שאמר דבמדינתנו אין יודעים שום חילוק בין המראה או הלעטה וכו' וגם בכאן אין בקיאים היטיב בבדיקה זו כמו במדינת הגר שהי' ההיתר עפ"י הגדולים והורו להם דיני הבדיקה היטב, ואולי השומע שמע וטעה, ואולי ג"כ שם הלעיטו בבצק דק ובשעת הדחק הקילו בזה, ובנ"ד מלעיטין בקוקורודז וא"כ בלי בדיקת הושט בוודאי הוא איסור גמור, ואין לחוש לאיזומם כי השפחה תשחוט כי בלא"ה יהי' איסור טריפה דאין בקהילתו בקי לבדיקת הושט וכמה דינים יש בזה וכו' עיין שם.

והספר הב' שראיתי עוד שמדבר מזה הוא האבד"ק מסטניסלאב (העיר שמזכיר הס' הנ"ז) בשו"ת אמרי דוד סי' קכ"ה (הס' מנחת הקומץ הנ"ז כתב תשובתו במרחשון תרפ"ה, והס' הנ"ז כתב תשובתו באדה"ר תרפ"ז) וכתב שם וז"ל: וע"ד האווזות שמפטמים להתיר להם הבדיקה בושט, אין אנו יכולים להתירם ואין ב"ד יכול לבטל וכו', ומאן מפיס איך הלעטה או מעומד או בשכיבה, בין כך ובין כך אנחנו לא נוהגין בהלעטה כלל, **ובדיקת הושט קשה לבדוק, וכמה פעמים מצינו בפוסקים שאין אנו בקיאים וכו' ובדיקת הושט היא בדיקה קשה לפנינו ואין אנו יכולים לעמוד אם יש נקב בושט או הבריא, בודאי אין להגיס דעתו בהוראה להתיר ולאמור כי הוא בקי וכו' וחלילה לאיש רב וצורב להרים יד בהלעטה ולהתיר ולחלוק על גדולי עולם משום דור ודור**

דצ"ל יעו"ש ביתר אריכות.

(ד) לזאת ואלה מוסיף על הראשונים, והס מלהזכיר לפתוח איזה פתח שהוא לבוא להתיר בכאן בארצנו הקדושה, ובעיר קדשנו ותפארתנו, הלעטת אווזות ע"י בדיקת הוושט, הן בגלל עצם האיסור החמור שבזה, שכפי שנתבאר נתקבל בכאן כדיעות גדולי הפוסקים האוסרים זאת, הן בגלל שאין לדמות הלעטה דזמנינו להלעטה דאז, וניתן לומר שבצורה הנהוגה עתה היו גם המתירים אוסרים, והן בגלל שכמעט הרוב שבאו לכאן מארצות הגולה המה ממקומות שנהגו בזה איסור חמור, ולא חילקו גם בין המראה להלעטה, **וכיהודה ועוד לקרא גם זאת שאין בכאן מי ממורי ההוראה שיוכל להגיס דעתו ולהעיד על עצמו כי הנהו בקי בבדיקת הוושט**, ועל כן חוץ מעצם האיסור מעצם הלעטה, אין לתאר ואין לשער גרם ריבוי המכשולים שיצאו מזה בנוסף הן מכתצואה מאי הבקיאות בבדיקת הוושט בזה, והן מזה שברור הדבר שיופרץ להרבות לאכול בכלל בלא בדיקה ואשימם בראשיכם כתיב וד"ל, ואין להאריך יותר.

שו"ת הר צבי יורה דעה סימן כו

פטום עופות בתירס ע"י המראה והלעטה בתשובה לשאלתו, שהתחילו לפטם עופות בתירס, ומביאים אותם בעירו למכירה, כיצד המנהג באה"ק לענין פטום עופות ע"י המראה והלעטה, שבספר שאילות שלום ובמקדש מעט כתבו, שנהגו בזה כהב"ח שלא לאכול פטומות, ואם נוהגים לאכול, אם יש תקנת בדיקה בהוושט, או כהרמ"א שכתב דמוטב שלא לבדוק ולסמוך ארובא, מאן ספין ומאן חשיב למיקם אנפשיה.

הנה באה"ק לא נהגו לפטם עופות, וגם בחו"ל בגלילותינו נזהרו מזה, ומה שמסתפק כת"ר אם יבדקו אחרי השחיטה את הוושט, או אולי כהרמ"א סימן לג שכתב, מוטב שלא לבדוק ולסמוך ארובא, הנה דעת הש"ך (שם, ס"ק כג) שמסיק לדינא שצריכים לבדוק את הוושט וכן הוא מסקנת האחרונים הו"ד בדרכי תשובה (ס"ק קמב), ובשאר עופות חוץ מאווזות, החמירו ביותר.

ובחכמת אדם (כלל טז אות י) כתב, דיש למנוע המנהג של הלעטה, ואם הלעיטו צריך לבדוק הושט כולו, בין/תיבת בין כפולה במקור בטעות/ בין מה שנשאר מחובר לצד הראש ממקום השחיטה ולמעלה, ובין כל הוושט, כיון דשכיח ומצוי שיהיה ריעותא, ובדיעבד שלא בדקו מכשיר, ולבסוף מסיק דעיקר הדבר תלוי בתואר הדבר שמלעיטין בו, אם יש להם חוד כמו קוז כגון שעורים או שבולת שועל, ועגולים גדולים ותירס אינו ברור שיש להם קוז.

דרכי תשובה סי' לג ס"ק לא

לדינה בלריטת: (קלא) תקנה בעיר. עבדה"ע ס"ק ט"ז ופת"ש סק"י והנה
הב"ח אוסר בהדיא האוזות הלעטות וכ' שהמורה שיישר חילי' לצטל ההלעטה זו
מקרב ישראל ולהחריס ע"ז שלא ילעטו אוזות ולא יבואו להקל בלויסור דלורי'
הע"ב עכ"ל ועי' בשו"ת שבות יעקב חלק א' סי' נ"ו שכ' ע"ד הפנים מאירות שהקול
בענין ההלעטה אל האזנו ואל השמענו לו שמטעם חלש כזה אין ראוי לדחות דברי
הב"ח והש"ך והגה"כ ובפרט בלויסור דלורייתא עיי"ש ועי' בהב"ש ס"ק ט"ז שהוא
הוא המכריע בענין זה ואינו מחמיר כדעת הב"ח והש"ך והשצ"י הג"ל וטען מקום
לדעת המקילין בזה ומ"מ סיים וז"ל ובס"ד מעולם מוזכרים ועומדים בביתי שלא
להלעיט כלל וכו' והמזהר יזכה לע"ל לאוזות דרבה ב"ח שאזכרים ועומדים מאליהם
עיי"ש ודע דאף במדינת אשכנז והגר שנהגו ברוב המקומות להקל ולאטל אוזות
המפוטמות מ"מ אף במדינת הג"ל בהרבה גלילות היראים והחרדים ע"ד ה' מהרים
ומחזיקים על עצמם ללויסור לבלתי אכול מהם ועי' בס' זכרון יהודה שהוא הגהות
הגאון הגדוק מ' מאיר ח"ש ז"ל מאונגווארד בעהמ"ח שו"ת אמרי אש שכ' שהגאון
הג"ל אס' כי בהיותו מתחלה בגלילות שהכל נוהגין לאכול מאוזות הפטומות ה' מקיל
גם הוא בזה והי' מנהגו לאכול האוזות המפוטמות אס' אושט ה' נקי בלי אס' נגע
כי כן נוהגין שם כל גאוני אשכנז אמנם לעת אשר בא למדינה הלזו כיון שהיראים
בגלילות אלו אין אוכלים מהם ה' מהר גם הוא שלא לאכול עיי"ש ועי' בשו"ת
רבינו דברי חיים ח"ב חיו"ד סי' ל"ט שנשאל מק"ק אוהעל מחסידים ואנשי מעשה שנהגו
לויסור באוזות המפוטמות ביד אפי' ע"י בדיקה הוושטין עוד מימי הגאון מ' משה
סייטילצויס ז"ל (בעל הישמח משה) וענה קס רב א' ורצה להניח את לבדם שיאכלו
כולם מאוזות המפוטמות והשיב דחלילה להחסידים ואנשי מעשה הג"ל לשמוע לו ולאכול
מהאוזות הג"ל כי יש בזה הרבה לחוש ולא מהני היתר לאותן שנהגו לויסור בזה משום
שאחזו כדברי האוברים וכו' ולא ישגיחו על מה שבני הבליעל מתרפים אהם בזה והרבה
להשיב אסו וספך חמתו על אותן המלעיגים עליהם בזה עיי"ש באריכות ועי' במק"מ
ס"ק מ"ח שכ' דבמדינת רוסיא קבלו על נפשם ועל זרעם שלא להלעיט ואין קונים
מהחשוד על זה עיי"ש וכ"כ בשו"ת שחילת שלום תניינא ס"ס קי"ד שבכל מדינת רוסיא
ורומעניוץ נוהגין לויסור בהלעטה כי יוכל לבא מזה מכסולות רבות והעובר ע"ז
וקנה מאוזות כאלו ומכרם לישראל הוא בכלל פורץ גדר וכו' וראוי לעולם גדול
ולמעבירו על חיזה זמן עד שיקבל עליו דברי חברות וכו' עיי"ש ועי' בס' עורה שחר
מערכת אות ו' סוף סי' א' ועי' בכ' השל אברהם (להגאון מאר"א ברודא ז"ל) בחולין

בחי' הפוסקים סי' י"ט אות ב' ח"ל וכל בעל נפש יחמיר על עצמו שלא לאכול מאיס
אוזות המלעיטין אותן כי אומרים שהותן אוזות המלעיטין איהם הוא בכלל שאין
כמוה חי' שאם מלעיטין אותם עוד ה"ח לה לחיות ואם מפסיקין בהלעטה ולהאכיל
דברים אחרים ג"כ ה"ח לה לחיות ע"כ ראשי מעו' נמנעין מלאכול ממנה
ע"כ ^{עתקה} וכ"כ באזהרות הגאון הגדול מ' משה טייטלבוים שהפסו בסוף ההגדה מראה
יחזקאל אות י"ח שכ' ח"ל ואשרי מי שאינו אוכל מן האוזות פטומות שהפטמו בע"כ
כי אם מראה שהפטמו מעלמן כי אחר כל הבדיקה כיון שאחר הפיטום בשלימות
שב אינם יכולים לאכול מעלמם וגם אינם יכולים לפעמם ואם יניחם ק' איזה ימים

ימיהו והיו לדעת מהר"מ ז"ל בכלל כל שאין כמוה חי' טריפה ודבריו נראין עכ"ל
והנה אם כי הרב בעל שו"ת שערי דק' כ' טס בהגה"ה שאין לאסור מכה שאין כמוה
חי' עפ"ד החכמת אדם כלל קמ"ג שכ' דאם אינו טהור לה לאכול כמה ימים יכולה
הח"כ לאכול מעלמה וכ' שהחימה על המלעיטין הוא רק על מה שטהגין לפטם
בקוקריו"ן קשה ויש בהם עוקץ שאוסר הפרמ"ג והח"ם עיי"ש אמנם הנה הרואה
יראה כי הרה"ג הג"ל בעלמנו חזר בו בספרו שו"ת שערי דק' חיו"ד סי' מ"ג וכ'
אשרי מי שאינו אוכל מאוזות המפוטמות כיון שיש חששה הרבה עליהם ואפי' אין
בהם שום ריעותא ושום שאלה אין לאוכלם כאשר טהגין ברוב המקומות בזמנ"ז
עיי"ש וכן ראיתי לדק"א מדבר הוא הגאון מליבאוויטש ז"ל דאם כי בספרו שו"ת
למה נדק החדשות חיו"ד סי' כ"ה סדר להם סדרים לאותן המקילין בזה אין יהנהגו
בענין ההלעטה (ע"ל ס"ק קל"ז) מ"מ בספרו הקלר למה נדק בפסקי דינים במהד"ק
לסי' ל"ג השני בעי' ט' סק"ד כ' לדינא דכיון שיש בזה הרבה חלוקי דעות והרבה
חילוקי דינים ורבים מקילין לעלמם ונכשלים באיסור הורה ע"כ יש לבטל ההלעטה זו
מקרב ישראל ולנטור ע"ז שלא ילעיטו עיי"ש והמאגי על כל האחרונים הג"ל שהאריטו
בענין זה ולא ראו דברי האשל אברהם הג"ל שהוא עמוד התורה מדורות הקדמונים
שכבר קידמם להחמיר בזה כנ"ל. ועי' מזה בדברי זקני רבן של ישראל הרה"ש
מהר"א ז"ל מדינאב בספרו אגרא דכלה עה"ת סוף פ' וארא שכ' הוכחה מוסר
לאותן האנשים ומכנה אותם בשם חטאים צנפזוהם כמה שהקילו לעלמם לאכול
אוזות הלעטות שהן ממה שכבר טוחו ע"ז קמאי דקמאי אני רואה דבר חדש
שיש בזה טריפות דאורייתא כי יימוקה הכבד והוא טריפות גמורה ע"כ כל שומר
נפשו ירחק מזה עיי"ש וכן ידוע שבהיות אל"ז הג"ל משכן כבודו אבדפ"ק מונקאטש
שלוה ככרוכיא על אותן המקילין שבמדינה זו שאוכלין מאוזות הלעטות ושפך
חימה עליהם למאד והחמיר לאסור אותם וכל הירא את דבר ה' בגלילותו שמע
לקולו והדל מלאכול וזכרו דבריו גם בשו"ת אבני דק' (מהגה"ש מסיגוט ז"ל)

(במקומות שנהגו להקל) בהלעטה עופות הוא רק באוזות האיל וכבר נהג
להקל שם בזה ואם נאסר להם הוי גזירה שאין רוב הצבור וכו' וקרוב הדבר שלא
ינייחו לן הריחו להם המנהג וסמכו על מה שמביאים הושט לבדוק וכו' אבל שאר
עופות כגון קאפהענע"ר איסור נמור בכל מקום להלעיט והוי כמו צמר נבילה
עיי"ש והביאו בס' גילוי דעת בקו"א להל' טריפות אות י' עיי"ש: (קלב) לבדוק

משטחו רק נשאר על מעמדו, כי זה טבעו ביצירה להגביל הדם, כך פרעה מאן לשלח וכו' ומגבילים בגבולו לבל ישלחם.

ומזה הדבר היינו מהמדרש הנ"ל, נלמד גם כן תוכחת מוסר לאותן האנשים החטאים בנפשותם והקילו לעצמן לאכול אווזות הלעוטות, הנה חוץ לזה שכבר צווחו קמאי דקמאי להחרים על זה, אבל דבר חדש אני רואה טריפות דאורייתא דבר שלא שיערו כת הקודמים, דהנה זה דבר ברור שאוואז הלעוטה אם לא ימהרו לשוחטה במשך ימי לעיטתה, דהיינו ג' שבועות או יותר תמות כרגע, ומאין יהיה זה, אבל ראיתי כי האווזות האלו הכבד שלהם משונה ומתלבנת כולה, וגם היא ניתכת על ידי האור כשומן, וגם

מתגדלת שלא כטבע הנהוג בכבד כאשר אתה רואה במדרש הנ"ל, וזה בא להאווזות הללו להיות הכבד תנור הגוף, לבשל המאכל ולצמצם הדם הנשאר אחר שישלח אל איברי הגוף וזה מלאכתו כל היום, והנה כל דבר שמעמיסים על איזה יצירה בעולם יותר מכוחו ומלאכתו, הנה יחלש ויתבטל כוחו לגמרי, כן הוא בענין הזה שמלעיטין האווזות, והכבד המבשל מעמיסין עליו יתר על כוחו לבשל, הנה יחלש הכבד וימות כי יתבטל ממלאכתו לגמרי, ויתהווה נימוקות הכבד וישוב ללובן כמו המת, כי יתהפך הדם ללובן, על כרחך ימות הבעל חי כי נימוק הכבד, והיא טריפות גמורה, על כן שומר נפשו ירחק מזה. ציינת למשמרת לאות וכו'.

גליוני הש"ס עבודה זרה דף כ"ב ע"א

שם תוד"ה חיפוק כ' דשיך למימר לפ"פ אף במידי דלית ב' איסורא אלא מדרכן ג"כ אי מכשיל באיסור דרצק סוכר המכשיל מה"ת אלפ"פ דלא גרע ממשיא ענה שאינן הונגת הארכתי בחידושי וע"פ ריב"א פה"ת ריש פ' קדושים דמוכר דעובר רק מדרכן ואף דלא הוי שס תרי עיברי דנהרא מ"מ כיון שע"י דיבור האב יזכר הבן לעבור משום כיבוד א"כ הוי כתוחב איסור לחוק פיו וגרונו של חבירו דודאי הוי מכשיל ואף שסי' יכו לאכלו בעלמא שהרי אין רגונו לאכול ויש ללמוד משם ג"כ דעובד מדרכן לא מיקרי אין עושה מטעם עמך ואסור לקללו ויל"פ צוה בב"מ מ"ח ב' ונוף דברי הריב"א שס ל"פ שהביא בשם גמ' יצמות מה שלא נאמר שס כלל ואדרבה מוסף לכ או בשמיטה ובישול או במחמר וכ"ו דאורייתא וגם א"א לאוקומי בשבות כלל דהא אקרא קיימין ול"פ:

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן צב

בענין עגלים שמפטמין אותם באופן שבשרם יקבל מראה לבן.

ובדבר העגלים שנתחדש זה לא כבר שמפטמין אותן כל עגל במקום מיוחד לבד צר מאד שאין להם מקום אף לילך איזה פסיעות, ואין מאכילין אותן כלום ממאכלי בהמות הראוים לעגלים ולא טעמו חלב אמם כלל, אלא מפטמין אותן במשקין שמנים מאד שאין הבהמות נהנים מזה, להיפוך מהמבואר בבכורות ריש דף ל"ט מותר ודאי מעלי ליה וכו'. וגם נעשים חולים מזה וצריכים למיני רפואות, וכפי שאומרים שוחטים מובהקים לא נכשרו מהם אלא ט"ו עגלים ממאה, ולשוחטים המקילים הוא ערך מ"ד או מ"ה עגלים כשרים למאה, והכל מודים שרובן טרפות היפוך מחזקת בהמות שהן כשרות, ומשמע שהוא רק מטרפות הריאה שרואין זה השוחטים מדין בדיקת הריאה, אבל אפשר איכא עוד טרפות בבני מעים, שפשוט שצריך נמי לבודקם שמסתבר שיש לחוש לזה מאד. שלכן מהראוי היה לאסור מלעשות זה **ובעלי נפש אין להו לאכול כלל מעגלים כאלו אף אם יבדקו גם הבני מעים.** והבדיקה בבני מעים אינו מנקבים ובועות שנעשים מנקבים אלא משינוי מראה דהבני מעים ומבועות שנעשים ע"י חלישותן, ובלא בדיקת הבני מעים אין להכשירם.

והנה לאלו שעושין זה איכא ודאי איסור דצער בע"ח דאף שהותר לצורך האדם הוא כשאיכא צורך, כהא דלשוחטם לאכילה ולעבוד בהם לחרישה ולהובלת משאות וכדומה. אבל לא לצערם בעלמא שזה אסור אף אם יהיה לאחד הרוחה בזה, כגון שנכרי אחד רוצה להרוג או לחבול באיזו בהמה שכעס עליה שודאי אסור אף שמשלם לו שכר בעד מעשה הרע הזה דלהרוחה שמותר הוא לאכילה אף של אחרים ואף של נכרים, אבל להרוג ולחבול בשביל הרצון דאיזה רשע אחד אסור אף שהוא עושה להרוחה דיליה, מחמת שמשלם לו בעד האכזריות שאמר לו לעשות, דבשביל מה שאירע לאחד שיש לו הרוחה מהריגת וחבלת בע"ח אסור אף שהוא להרוחה לצורך האדם אלא דוקא בדבר שדרכן דאינשי בכך. ומהאי טעמא אסור לאחד שמצטער מאד על מיתת אביו להכות את בהמתו מאיסור דצער בע"ח ואף לא לשרוף ולאבד לכבוד אביו שום דבר אף שהוא מכבד את אביו הרבה והצער אצלו גדול מאד והחבלה בבהמתו ובאבוד ושרפת כליו ישכך חמתו וצערו מזה כדמצינו ברש"י שבת דף ק"ה ע"ב שפי' על קורע בחמתו דנחשב מתקן משום דקעביד נחת רוח ליצרו שהוא משום שמשכך את חמתו, ומ"מ אסור כדאיתא שם משום דאין זה מצורכי האדם שהותר לצער בע"ח אף כשלא מזיקן והורגן ממש, וכן אין זה מצורכי האדם לעשות לשכך יצרו וחמתו בשרפת ואבוד חפצים וכלים, ונחשב זה השחתה בעלמא שלא לצורך הנאת האדם ורפואתו וכדומה שהאדם רשאי לעשות בחפציו. עכ"פ חזינן שלא כל דבר רשאי האדם לעשות בבהמות שמצער אותם אף שהוא להרויח מזה, אלא דבר שהוא הנאת האדם ממש כשחיתת הבהמות לאכילה ולעבוד בהם וכדומה. וכן היה מותר לזונם בדברים שיותר טוב להמתיק את בשרו ולהשמין את בשרו באופן שהאינשי שיאכלו את בשרו יהנו יותר מכפי שהיתה אוכלת שחת. אבל לא בדבר שהוא רק לרמות ולהטעות את האינשי שיאכילום בדבר שגם לאינשי אינו כלום ורק לרמותם להאינשי שמזה שיראו מראה הבשר שהוא לבן ולא במראה אודם קצת שיטעו מזה שהוא בשר טוב יותר לבריאות ולהנאה וישלמו בשביל זה יותר. אף שליפות האוכלין אף שאין שום תועלת מזה בעצם היה מותר מדין אונאה כשיכירו האמת שאינו אלא יפוי בעלמא, וכשיטעו מזה לומר שהוא בשר משובח וטוב יותר להנאה ולבריאות וכדומה יהיה אסור מדין אונאה כמפורש בס"פ הזהב בב"מ דף ס' ע"ב אף כשלא יעלו יותר, אבל עשו זה כדי למשוך את

הקונים לחנותו, שא"כ היה שייך להתיר באם יודיעו שאין בשר לבן זה יותר טוב ומשובח אלא שהוא יפה יותר שג"כ היו רוצים בבשר זה שהוא יפה יותר לקנות. מ"מ אסור לצער את הבהמה להאכילה דברים שאין לה הנאה מהן שהיא מצטערת באכילה, וגם הם נחלות מזה וסובלין יסורין מהחולי, שבשביל הנאה זו דיכול לרמות האינשי אסור לעשות כן מאיסור צער בע"ח מדאורייתא שלא הותר זה להאינשי לצער בע"ח.

חותנך אוהבך, משה פיינשטיין.

דרשות הצ"ח דרוש ה לשבת תשובה

[טו] הלעטת עופות כבר הזהרתי על זה שקאפהינר (עוף הודו) איסור גמור להלעיט והרי הוא כמו בשר נבילה ואווזים הוה גזירה שאין הצבור יכול לעמוד בה וכו', וקרוב הדבר שלא יצייתו, לכן הנחתי המנהג, ועל כל פנים חיוב גמור לבדוק הושט משני צדדין, אם אין בו רושם מכת הלעסה ואין לסמוך בזה על נשים ואני

גוזר שכל הושטים מן אווזות יביאו לבודקן ובלי בדיקה תלילה לאכול מאווזות ההנה, ואלו שמוכרים אווזות פטומות יודיעו להקונה שהיא פטומה, כדי שיבדוק הושט וכל הנמנע לגמרי מהלעטה יזכה "להני אווזות דשמטין גדפייהו מרוב שומנייהו לעילא" והמחמיר בביתו תבא עליו ברכה.

שו"ע יורה דעה - סימן עג סעיף א

הכבד, יש בו ריבוי דם. לפיכך לכתחלה אין לו תקנה לבשלו ע"י מליחה, אלא קורעו שתי וערב ומניח חיתוכו למטה, וצולוהו (שיהא ראוי לאכילה), ואחר כך יכול לבשלו:

ש"ך יורה דעה סימן עג ס"ק ב

ע"ל סימן ע"ו ס"ב וה' בהג"ה דנתבאר דבחצי צלייתו מיקרי ראוי לאכילה ומשמע דה"ה כאן וכן כתב באו"ה סוף כלל ח' בהדיא:

פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן עג ס"ק ב

(ב) שיהא. עש"ך דבחצי צלייתו אף כבד דמרובה בדמים אפ"ה שרי וכ"ה באו"ה סוף כלל ח' דם הכבד דרבנן שרי בחצי צלייתו. דע דכבד כולה דם כמבואר. ובלבוש ס"א כתב דמש"ה כבדא מותר דעל הארץ תשפכנו דם הנשפך כמים אסרה תורה לא דם הכבד שקרוש ועומד ומ"מ מה שפירש הוה דם האיברים שפירש ואסור. הנה נתן טעם מה שכבד מותר ויראה מדבריו שמה שפי' מן התורה אסור ולקמן אבאר דם הכבד אף מה שפי' לרוב

הפוסקים הוה דרבנן. ובחצי צלייתו ודאי אין כל הדם יוצא ממנה דכולה דם ובלבוש ס"א כתב הטעם דנתקשה ולא יצא עוד. וסיים שם שיהא ראוי לאכילה ועמ"ש בסי' ס"ט בט"ז אות נ"ד דאף בשאר בשר ראוי לזיהר כן. כתב הלבוש אפילו כבד מלובנת של אווזא יש בה ריבוי דם ולא מהני מליחה ופשוט הוא:

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף עג עמוד ב

ואמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא, וחזינן הנהו אווזי דשמטי גדיפיהו משמנייהו וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו, אמינא להו: אית לן בגוייכו חלקא לעלמא דאתי? חדא דלי גדיפא, וחדא דלי אטמא. כי אתאי לקמיה דרבי אלעזר, אמר לי: עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן מו

ומש"כ כתר"ה לשון לאלה המזדהרים מסתם חלב הבא מנכרים תמוה דהאלו שאין נזהרין מת"ח ויר"ש הוא רק מחלב של הקאמפאניעס מטעם גדול שמירתתי לערב אף משהו מצד השגחת דיני המדינה שעונשין ע"ז ובמירתת לא גזרו כי הא דישראל יושב בצד עדרו של עכו"ם שמותר אף דלא חזי ליה כיון שיכול לראותו כשיעמוד מירתת בע"ז דף ל"ט ועיין ברמב"ם פ"ג ממ"א הי"ז לכן סברי דגם במירתת זה של עונש חוקי המדינה לא הי' בכלל הגזרה ולע"ד מסתבר שהדין כמותם. אבל ליקח חלב מפארמער נכרי נזהרין כל ישראל בני אשכנז דלא כרדב"ז ופר"ח ועיין בחת"ס סימן ק"ז ועובדא דכתר"ה איירי בפארמער. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק מח

ואמנם מצות שחיטת בהמה היא הכרחית, מפני שהמזון הטבעי לבני אדם הוא מין הזרעים והצומחים בארץ ומבשר בעלי חיים, והטוב שבבשר הוא מה שהותר לנו לאכלו, וזה מה שלא יסופק בו רופא, וכאשר הביא הכרח טוב המזון להריגת בעלי חיים כונה התורה לקלה שבמיתות ואסרה שיענה אותם בשחיטה רעה ולא בנחירה ולא יחתך מהם אבר כמו שבארנו, וכן אסר לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד, להשמר ולהרחיק לשחוט משניהם הבן לעיני האם, כי צער בעלי חיים בזה גדול מאד, אין הפרש בין צער האדם עליו וצער שאר ב"ח, כי אהבת האם ורחמיה על הולד אינו נמשך אחר השכל רק אחר פעל הכח המדמה הנמצא ברוב בעלי חיים כמו שנמצא באדם, והיה זה הדין מיוחד בשור ושה, מפני שהם מותר לנו אכילתם מן הבייתות הנהוג לאכלם, והם אשר תכיר מהם האם את הולד, וזהו הטעם ג"כ בשלוח הקן, כי הביצים אשר שכבה האם עליהם והאפרוחים הצריכים לאמם על הרוב אינם ראויים לאכילה, וכשישלח האם ותלך לה לא תצטער בראות לקיחת הבנים, ועל הרוב יהיה סבה להניח הכל, כי מה שהיה לוקח ברוב הפעמים אינו ראוי לאכילה, ואם אלו הצערים הנפשיים חסה תורה עליהם בבהמות ובעופות כל שכן בבני אדם, ולא תקשה עלי באמרם על קן צפור יגיעו רחמיך וגו', כי הוא לפי אחת משתי הדעות אשר זכרנום, ר"ל דעת מי שחושב שאין טעם לתורה אלא הרצון לבד, ואנחנו נמשכנו אחר הדעת השני וכו'.

Selected audio from our listeners

Vegetarian in Halacha *click here*

Cholov Yisroel *click here*

Comment on the show 1 *click here*

Comment on the show 2 *click here*

Comment on the show 3 *click here*

Comment on the show 4 *click here*

Comment on the show 5 *click here*